

Selvityksen käynnistäminen patologiapalvelujen järjestämisvaihtoehdoista

Aluehallitus 02.12.2025 § 379

Valmistelija	konsernipalveluiden toimialajohtaja Lasse Leppä, p. 050 599 9545 vastuualuejohtaja Titta Frantsila, p. 040 139 6261 erityisavustaja Jenni Laiho, p. 040 669 4640
Selostus asiasta	<p>Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa tällä hetkellä patologian palvelut omana toimintana. Fimlab Laboratoriot Oy on lähestynyt hyvinvointialuetta esityksellä, joka koskee yhteistyön laajentamista ja vaihtoehtoa siirtää hyvinvointialueen patologian laboratoriotoiminta Fimlabin tuotantoon. Esitys liittyisi osapuolten väliseen laboratoriopalveluiden puitesopimukseen. Fimlab on tehnyt vastaavia järjestelyjä muiden hyvinvointialueiden kanssa. Fimlab tuottaa vastaavia palveluja neljällä hyvinvointialueella, ja sillä on patologian laboratoriot Tampereella, Hämeenlinnassa, Lahdessa ja Vaasassa.</p> <p>Valtakunnallinen kehityssuunta on patologian palveluiden kysynnän merkittävä kasvu väestön ikääntymisen, syöpätapausten lisääntymisen ja diagnostiikan tarkentumisen myötä. Samalla erikoislääkäryövoiman saatavuus heikkenee: arviolta jopa kaksi kolmasosaa työikäisistä patologeista siirtyy eläkkeelle vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi diagnostiikan digitalisaatio, kuvien etäarviointi ja tekoälypohjaiset ratkaisumallit edellyttävät uudenlaisia investointeja, toimintamalleja ja riittäviä kehitysresursseja, joilla voidaan saavuttaa teknologian täysimääräinen hyödyntäminen. Toimintaympäristön muuttuminen luo tarpeen patologiapalvelujen kehittämiseksi ja kustannustehokkaan palvelun tuottamiseksi.</p> <p>Fimlab-yhteistyön nykytila</p> <p>Keski-Suomen alueella on pitkäaikainen yhteistyö Fimlab Laboratoriot Oy:n kanssa. Fimlab on tuottanut vuodesta 2014 lähtien Keski-Suomessa mm. kemian ja mikrobiologian erikoisalojen laboratoriotutkimukset sekä näytteenottopalvelut. Hyvinvointialueuudistuksen myötä yhteistyötä laajennettiin kattamaan myös pohjoisen Keski-Suomen aiemmin omana toimintana tuotetut laboratoriopalvelut. Keski-Suomen hyvinvointialue on yksi Fimlabin pääomistajista 15,2 prosentin omistusosuudella ja käyttää yhtiössä määräysvaltaa mm. hallitus- ja neuvottelukuntatyön kautta.</p> <p>Fimlabin ydintoimintaa on tuottaa julkisen terveydenhuollon tarvitsemia vaativia laboratoriopalveluja ja yhtiö kehittää palvelujaan aktiivisesti. Fimlabilla on mahdollista hyödyntää laajaa resurssipohjaa ja sillä on jo käytössä digipatologia ja tekoälyn hyödyntämiseen perustuvia työkaluja.</p> <p>Fimlab on esittänyt valmiutensa ottaa myös Keski-Suomen hyvinvointialueen patologian tutkimuspalvelut tuotettavakseen. Fimlabilla on suurena laboratorioalan toimijana edellytykset turvata toiminnan vaatimat resurssit sekä kehittämisen edellyttämät investoinnit. Fimlabin esittämässä mallissa Keski-Suomen hyvinvointialueella olisi jatkossakin oma patologian yksikkö.</p> <p>Selvitystarve</p> <p>Hyvinvointialueen kannalta on perusteltua selvittää eri järjestämistapoihin liittyvä kokonaisuus tarkemmin ja toteuttaa arviointia varten selvitystyö.</p>

Selvityksen tavoitteena on tuottaa vertailukelpoinen ja päätöksentekoa tukeva kokonaisarvio.

Selvityksessä arvioidaan seuraavia asioita:

- vaihtoehdot patologiapalvelujen järjestämiselle ja niiden kustannusvaikutukset (sis. tuotantotapa-analyysi; oma tuotanto ja Fimlabin esitys, investointitarpeet, kustannuskehityksen arviointi)
- palvelutuotannon vaikuttavuus, laatu ja saatavuus lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- vaikutukset henkilöstöön ja osaamisen turvaaminen
- vaikutukset palveluketjuihin (integraatio), YTA-alue yhteistyöhön ja tutkimus- ja koulutustoimintaan
- oikeudelliset ja sopimukselliset näkökohdat

Tuotantotapa-analyysi

Tuotantotapa-analyysi toimii tiedolla johtamisen työkaluna, joka tuo systemaattisen ja läpinäkyvän tavan arvioida palveluiden tuotantotapoja, kustannuksia ja palvelutarpeita. Sen tavoitteena on tuottaa kattava tietopohja ja johtopäätöksiä siitä, miten palvelut voidaan järjestää vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti, huomioiden asiakkaiden tarpeet sekä toimintaympäristön muutokset. Tavoitteena on varmistaa, että palvelut tuotetaan vaikuttavasti, kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti, palvelutarpeen muutokset huomioiden.

Selvitystyöhön liittyvä tuotantotapa-analyysi toteutetaan ulkopuolisen asiantuntijan toimesta.

Talous

Tavoitteena on selvittää, mikä järjestämisvaihtoehdoista tuottaa hyvinvointialueelle parhaan kustannushyödyn.

Vaikutusten ennakoarviointi

Selvitystyön aikana toteutetaan vaikutusten ennakoarviointi.

Toimivalta

Hallintosääntö § 17

Esittelijä

Vs. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1. käynnistää selvityksen patologiapalvelujen järjestämisvaihtoehdoista, johon sisällytetään tuotantotapa-analyysi
2. valtuuttaa vs. hyvinvointialuejohtajan nimeämään projektille ohjausryhmän
3. että selvitys tuodaan aluehallitukselle päätettäväksi viimeistään 03/2026

Asian kokouks käsittely:

Aluevaltuuston puheenjohtaja Tony Melville ilmoitti olevansa esteellinen (peruste: Hallintolaki 28.1 § kohta 5, yhteisöjäävi) ja hän poistui kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 13.58-14.07.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluehallitus 14.04.2026
1869/00.01.01.01/2025

Valmistelija

konsernipalveluiden toimialajohtaja Lasse Leppä, p. 050 599 9545
terveydenhuollon vastuualuejohtaja Titta Frantsila, p. 040 139 6261
erityisavustaja Jenni Laiho, p. 040 669 4640

Selostus asiasta

Aluehallitus on 2.12.2025 § 379 käynnistänyt patologiapalvelujen järjestämisvaihtoehtoista selvityksen seuraavilla perusteilla:

- Fimlab Laboratoriot Oy lähestyi hyvinvointialuetta esityksellä, joka koski yhteistyön laajentamista ja vaihtoehtoa siirtää hyvinvointialueen patologian laboratoriotoiminta Fimlabin tuotantoon.
- Valtakunnallinen kehityssuunta on patologian palveluiden kysynnän merkittävä kasvu väestön ikääntymisen, syöpätapausten lisääntymisen ja diagnostiikan tarkentumisen myötä.
- Samalla erikoislääkärityövoiman saatavuus heikkenee: arviolta jopa kaksi kolmasosaa työikäisistä patologeista siirtyy eläkkeelle vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi diagnostiikan digitalisaatio, kuvien etäarviointi ja tekoälypohjaiset ratkaisumallit edellyttävät uudenlaisia investointeja, toimintamalleja ja riittäviä kehitysresursseja, joilla voidaan saavuttaa teknologian täysimääräinen hyödyntäminen.
- Toimintaympäristön muuttuminen luo tarpeen patologiapalvelujen kehittämiselle ja kustannustehokkaan palvelun tuottamiseksi.

Selvityksen laajuudeksi määriteltiin kaksi vaihtoehtoista patologian tuotantotapaa (oma tuotanto ja tuotantoyhteistyö Fimlab kanssa), joiden toimivuutta on arvioitu tuotannon tavoitteiden saavuttamiseksi. Selvitystyön tavoitteena on ollut tuottaa vertailukelpoinen ja päätöksentekoa tukevaa tietoa kokonaisarviointia varten. Selvitystyössä on käytetty apuna ulkopuolista toimijaa, joka on toteuttanut tuotantotapa-analyysin osana kokonaisarviointia.

Vs. hyvinvointialuejohtaja teki päätöksen selvitystyön ohjausryhmästä (64/2025). Ohjausryhmä on vastannut selvitystyön seurannasta, ohjauksesta sekä tulosten, yhteenvedon ja johtopäätösten käsittelystä.

Selvitystyössä arvioidut tavoitteet

Keski-Suomen hyvinvointialueen tahtotilana on säilyttää patologian palvelutuotannon nykyinen korkea laatu, saatavuus ja paikallisuus, parantaen samaan aikaan tuottavuutta.

Vaihtoehtoisia tuotantotapoja on arvioitu sen suhteen, miten todennäköisesti ne täyttävät toiminnan keskeiset tavoitteet:

- Palvelutuotannon tuottavuus parantuu ja kustannussäästöjä saavutetaan joko itsenäisesti tai kumppanien kanssa yhteistyössä.

- Laajat patologian palvelut säilyvät paikallisesti (ml. geneettinen testaus ja sekvensointi) ja toiminnan laajentaminen (volyymit tai palveluvalikoima) on mahdollista tarvittaessa.
- Paikallinen henkilöstö säilyy ja osaamisen taso sekä kehitys varmistetaan (kattaen patologit, hoitohenkilöstön ja muut ammattiryhmät esim. biologit).
- Digipatologiaan siirrytään sitten, kun tämä on edellytys toiminnalle. Tuottavuutta haetaan tekoälyllä, kun ratkaisut ovat pidemmälle kehittyneitä.
- Kliiniset palveluketjut sekä palveluketjut patologian ja tukipalveluiden välillä säilyvät saumattomina.
- Saatavuus säilyy nykyisellä tasolla: vasteajat eivät nouse ja palvelutuotannon jatkuvuus turvataan jatkossakin esim. loma-aikoina ja poikkeustilanteissa.
- Palveluiden laatu ja vaikuttavuus säilyy nykyisellä tasolla.
- YTA-yhteistyötä tiivistetään ja paikallisen tutkimus- ja kehitystyön sekä koulutuksen edellytykset turvataan.

Arviossa on käytetty organisaatioiden toimittamia tietoja sekä molempien tahojen haastatteluissa saatuja tietoja.

Yhteenvetona arviosta on, että molempiin tuotantotapoihin liittyy sekä etuja että riskejä palvelutuotannon tavoitteiden saavuttamiselle. Kts. arviointitaulukko liite 1.

Talous

Osana tuotantotapa-analyysiä on toteutettu kustannuskehityksen arviointi. Kustannuskehityksen arvioinnit on toteutettu oman tuotannon taloustietojen sekä Fimlabin esittämän vaihtoehdon perusteella.

Yhteistyössä Fimlabin kanssa Keski-Suomen hyvinvointialueelle muodostuisi jatkossa ainoastaan tuotantokustannuksiin perustuva laskutus. Myös vastuu investoinneista siirtyisi Fimlabille, joka toimii akkreditoituna laboratoriona.

Omana tuotantona jatkettaessa kokonaiskustannukset muodostuvat tuotantokustannusten lisäksi investoinneista sekä mahdollisesta akkreditoinnista aiheutuvista kustannuksista. Selvitystyön aikana patologian yksikkö on tarkastellut mahdollisuuksia toteuttaa lisää sopeuttamistoimenpiteitä ja karsia investointeja.

Kannanotot

Selvitystyön aikana on Keski-Suomen hyvinvointialueelle on saapunut seuraavat kannanotot:

- Henkilöstön vetoomus patologian yksikön pysymisestä omana toimintana Keski-Suomen hyvinvointialueella, 5.1.2026
- Jyväskylän yliopiston kannanotto esitykseen siirtää Keski-Suomen hyvinvointialueen patologian toiminnot Fimlab Laboratoriot Oy:lle, 29.1.2026

Kirjalliset kannanotot ovat liitteenä.

Ohjusryhmän yhteenveto

Ohjusryhmä on käsitellyt selvitystyön aikana laadittua aineistoa, kommentoinut aineistoa sekä ohjannut tarvittavia lisäselvityksiä.

Selvitystyön perusteella ohjusryhmän kokonaisarvio on, että tuotantotapa-analyysin perusteella tuotantokustannusten kustannusero eri vaihtoehtojen välillä on vähäinen vuosien 2027-2030 aikana. Fimlabin esittämässä

vaihtoehdossa ohjausryhmä olettaa Biopankin, vainajasäilytyksen ja toimistosihiteerityön rajaamisen liikkeenluovutuksen ulkopuolelle aiheuttavan mahdollisesti lisäkustannuksia ja työnjaollista haastetta. Teknologian kehitystä tulee jatkossa seurata ja tehdä erillinen suunnitelma digipatologian ja tekoälyn hyödyntämisestä patologiassa. Yhteistyömahdollisuudet erityisesti Itä-Suomen yhteistyöalueella otettava selvitykseen. Fimlab on korostanut yhteistyöalueiden rajat ylittävän yhteistoiminnan mittakaavaetuja mm. digitalisaatioon ja tekoälyratkaisujen käyttöönotossa.

Ohjausryhmän johtopäätös

Selvitystyön perusteella toimintaa ei ole Keski-Suomen hyvinvointialueen näkökulmasta tarkoituksenmukaista tällä hetkellä siirtää Fimlab Laboratoriot Oy:lle, vaan jatkaa omana toimintana edellyttäen, että sopeuttamishjelma ja investointien karsinta toimeenpannaan onnistuneesti.

Omana tuotantona jatkettaessa on selvitystyön aikana tunnistettu seuraavia riskejä:

- Patologian yksikön talouden sopeuttamishjelman toimeenpanossa ei onnistuta.
- Investointeja ei pystytäkään karsimaan kuten selvityksen aikana on suunniteltu, vaan laiteuusintoja on tehtävä, mikä kasvattaa kustannuksia nyt arvioidusta kehityksestä.
- Oman tuotannon osalta henkilöstöriski toteutuu.
- Digipatologian ja tekoälyratkaisujen käyttöönotossa jäädään jälkeen muista toimijoista ja prosessin kustannustehokkuus muihin toimijoihin verrattuna heikentyy.
- Myös myöhemmin toteutettavat digipatologian investoinnit kasvattavat kustannuksia nyt arvioidusta kehityksestä.

Ohjausryhmän kanta on, että tilannetta tulee arvioida uudestaan, mikäli omana tuotantona jatkamisessa tunnistettuja riskejä realisoituu. Lisäksi digipatologian hankintaa yhteistyössä Fimlabin ja Itä-Suomen yhteistyöalueen kanssa tulee lisäselvittää.

Ohjausryhmän johtopäätöstä on käsitelty hyvinvointialueen johtoryhmässä 18.3.2026. Hyvinvointialueen johtoryhmä tuki ohjausryhmän johtopäätöstä ja pitää oleellisena, että myös muita kuin talouden sopeuttamiseen liittyviä riskejä arvioidaan ja riskien realisoituessa arviointi käynnistetään uudelleen.

Selvitystyön kokonaisuutta on esitelty aluehallitukselle seminaarissa 31.3.2026.

Toimivalta

Hallintosääntö 17 §

Esittelijä

Vt. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus hyväksyy ohjausryhmän johtopäätöksen selvitystyön lopputulokseksi ja päättää, että

1) Keski-Suomen hyvinvointialueella patologiapalveluiden tuotantoa jatketaan toistaiseksi omana tuotantona.

2) Mikäli oman tuotannon tunnistettuja riskejä realisoituu, tilannetta arvioidaan uudestaan.

Päätös